

Σχόλια επί του σχεδίου νόμου «Επιτάχυνση της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής»

Εισαγωγή

Το παρόν κείμενο αποτελεί τη συμβολή της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας στη δημόσια διαβούλευση για το σχέδιο νόμου «Επιτάχυνση της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής» του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, ως Περιβαλλοντική ΜΚΟ, που εδώ και 28 έτη αγωνίζεται για την προστασία της ελληνικής φύσης, αλλά και ως εθνικός εταίρος του BirdLife International υποστηρίζει σθεναρά τον στόχο της ΕΕ για αύξηση του ποσοστού παραγόμενης ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές. Η ουσιαστική εφαρμογή των υποχρεώσεων που απορρέουν από την Οδηγία 2001/77/ΕΚ¹ είναι ο πιο κατάλληλος τρόπος για την επίτευξη του στόχου αυτού.

Στα πλαίσια αυτά η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία χαιρετίζει τους εθνικούς φιλόδοξους στόχους που θέτει το σχέδιο νόμου. Θεωρεί επίσης θετικά την επίσπευση της γραφειοκρατικής διαδικασίας, όπως και τα μέτρα για την μείωση της ενεργειακής κάλυψης των κτηρίων.

Παρόλα αυτά υπάρχουν πολλές διατάξεις στο σχέδιο νόμου που εγείρουν προβλήματα. Το πιο σημαντικό πρόβλημα προκύπτει από το γεγονός ότι ο στόχος για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής δεν πρέπει να ανταγωνίζεται τον στόχο που έχει θέσει η ΕΕ για την ανάσχεση της μείωσης της βιοποικιλότητας. Είναι πάνω σε αυτόν τον άξονα που αξιολογείται το σχέδιο νόμου. Το πολιτικό βάρος αυτής της προσέγγισης είναι ιδιαίτερα μεγάλο καθώς ο στόχος που έθεσε η ΕΕ στο Γκότενμποργκ με ορίζοντα το 2010 δεν θα εκπληρωθεί², ενώ παράλληλα διανύουμε το 2010, έτος ορόσημο για την βιοποικιλότητα. Έτσι οι προσπάθειες για την ανάσχεση της μείωσης της βιοποικιλότητας πρέπει να ενταθούν παγκοσμίως, όπως υποστήριξε και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

¹ Η Οδηγία 2001/77/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2001 για την «Προαγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας».

² Council of European Union, *Council Conclusion on international biodiversity beyond 2010*, 2988th ENVIRONMENT Council meeting, Brussels, 22 December 2009

Γενικά σχόλια

Η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και η ανάσχεση της μείωσης της βιοποικιλότητας αποτελούν παγκόσμια τους πυλώνες της περιβαλλοντικής πολιτικής. Αυτή η διπολική περιβαλλοντική πολιτική είναι θεσμοθετημένη με βάση τις σχετικές οδηγίες και από πουθενά δεν προκύπτει προτεραιοποίηση μεταξύ των δύο αυτών πυλώνων. Αντίθετα, η προσπάθεια συνεργειών και σύνδεσης μεταξύ τους είναι προτεραιότητα. Όσο περισσότερο κατανοούμε τον τρόπο με τον οποίο η κλιματική αλλαγή επηρεάζει την φύση, γίνεται ξεκάθαρο ότι δεν μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τις δύο αυτές περιβαλλοντικές κρίσεις ξεχωριστά. Η αλληλεξάρτησή τους επιβάλλει να πάρουμε μέτρα και για τα δύο συγχρόνως.

2

Ως εκ τούτου, η ανάπτυξη έργων ΑΠΕ πρόκειται να αποτύχει περιβαλλοντικά, αν δεν σχεδιαστεί με γνώμονα την προστασία της φύσης και την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της χώρας σε σχέση με το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο. Στόχος της Ελληνικής Πολιτείας θα πρέπει να είναι η εναρμόνιση των πολιτικών και παρεμβάσεων, για τη μεγιστοποίηση των αναμενόμενων περιβαλλοντικών ωφελειών από τις Α.Π.Ε. σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο, με ταυτόχρονη όμως ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στη φύση. Οποιαδήποτε μονοδιάστατη προσέγγιση υποθηκεύει το φυσικό περιβάλλον σημαντικών για τη βιοποικιλότητα περιοχών και έρχεται σε αντίθεση με την πολιτική της ΕΕ.

Με βάση τα παραπάνω, ακόμη κι αν έπρεπε να υπάρχει μια εθνική προτεραιότητα για την Ελλάδα μεταξύ των δύο στόχων αυτή θα έπρεπε να είναι η προστασία της βιοποικιλότητας. Η Ελλάδα αυτή τη στιγμή σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί μια τις πλουσιότερες σε βιοποικιλότητα χώρες. Παράλληλα, αν και αντικειμενικά ενεργειακά σπάταλη, ως χώρα αρκετά αραιοκατοικημένη για επίπεδα Ευρωπαϊκής Ένωσης, διατηρεί αναλογικά πολύ χαμηλότερα επίπεδα κατανάλωσης ενέργειας από τα υπόλοιπα κράτη μέλη της ΕΕ. Το ίδιο ισχύει για τη χώρα μας και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Είναι αναγκαίο λοιπόν να αποφευχθεί η σύγκυση μεταξύ του οικολογικού σκοπού των αιολικών πάρκων (παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας) και της βλάβης την οποία προκαλούν στο φυσικό περιβάλλον, όταν χωροθετούνται λανθασμένα. Η αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος από την ανάπτυξη των ΑΠΕ και ιδίως των αιολικών πάρκων θα είναι πρωτοφανής σε έκταση, μάλιστα σε μικρό διάστημα. **Ποτέ στα ελληνικά δεδομένα δεν έχει δρομολογηθεί τόσο ευρεία και μεγάλη ανάπτυξη βιομηχανικών μονάδων σε όλη την ύπαιθρο και μάλιστα σε διάστημα λίγων ετών.**

Για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα της χώρας μας από την εγκατάσταση αιολικών Πάρκων, ο χωροταξικός σχεδιασμός θα πρέπει να επικεντρωθεί κυρίως στα εξής ζητήματα:

- α)** στην λήψη μέτρων για την μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης της χώρας,
- β)** στην σχεδιασμό μια οικιακής και αποκεντρωμένης παραγωγής ανανεώσιμων μορφών ενέργειας,

γ) στον αποκλεισμό των ιδιαίτερα ευαίσθητων περιοχών, θεσμοθετημένων ή μη, η κατάσταση διατήρησης των οποίων θα μπορούσε να υποβαθμιστεί ανεπανόρθωτα από την εγκατάσταση αιολικών πάρκων,

δ) στην χωροθέτηση των αιολικών πάρκων κατά προτεραιότητα κοντά στον άνθρωπο: γύρω από οικισμούς, βιομηχανικές ζώνες, καθώς και περιοχές με χαμηλή αξία για την βιοποικιλότητα,

ε) στην υιοθέτηση και τήρηση των κατάλληλων, διεθνώς παραδεκτών μεθόδων και τεχνικών εκτίμησης και ελαχιστοποίησης των επιπτώσεων των αιολικών πάρκων, όπως για παράδειγμα την Ειδική Ορνιθολογική Μελέτη.

3

Με βάση τις παραπάνω κατευθύνσεις εκτιμούμε ότι το προτεινόμενο σχέδιο νόμου δημιουργεί τα παρακάτω σημαντικά προβλήματα:

- Θυσιάζει την προστασία της βιοποικιλότητας για την επίλυση της κλιματικής αλλαγής, ενώ τα δύο είναι αλληλένδετα.
- Δεν θεσμοθετεί μια σωστή χωροθέτηση των αιολικών πάρκων.
- Δεν λαμβάνει υπόψη τις Κοινοτικές Οδηγίες για την προστασία της φύσης και την εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων.
- Δεν εκπονεί Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για τον νόμο αυτό, ο οποίος χωροθετεί μία βιομηχανική δραστηριότητα σε εθνικό επίπεδο.

Ως προς το ίδιο το κείμενο του νομοσχεδίου, οι τροποποιήσεις ισχυόντων νόμων και ιδιαίτερα του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις ΑΠΕ κάνουν δύσκολη την κατανόηση του νομικού καθεστώτος που διέπει τις ΑΠΕ τελικά. Προτείνουμε να κωδικοποιηθεί η νομοθεσία για τις ΑΠΕ.

Ειδικά σχόλια ανά άρθρο

Άρθρο 1 Εθνικός Στόχος Α.Π.Ε.

Στο τέλος του άρθρου 1 του ν.3468/2006 (ΦΕΚ 129Α'), όπως ισχύει, προστίθενται νέα εδάφια ως εξής:

«Ο εθνικός στόχος για τη συμμετοχή της ενέργειας που παράγεται από Α.Π.Ε. στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας, καθορίζεται σε ποσοστό 20% μέχρι το 2020. Ο αντίστοιχος εθνικός στόχος για τη συμμετοχή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από Α.Π.Ε. στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας καθορίζεται σε ποσοστό τουλάχιστον 40% μέχρι το 2020.

Η προστασία του κλίματος μέσω της προώθησης της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. αποτελεί περιβαλλοντική και ενεργειακή προτεραιότητα υψίστης σημασίας για τη χώρα. Η προτεραιότητα αυτή λαμβάνεται καθοριστικά υπ' όψιν σε περιπτώσεις στάθμισης με άλλες περιβαλλοντικές ή κοινωνικές παραμέτρους».

4

Οι εθνικοί νόμοι δεν επιτρέπεται να αγνοούν ή να παραβιάζουν τις σχετικές με το θέμα που ρυθμίζουν Διεθνείς Συνθήκες, Κοινοτικές Οδηγίες και κατευθυντήριες αρχές του διεθνούς δικαίου. Η σημασία των ΑΠΕ για την προστασία από την κλιματική αλλαγή πρέπει να αναδεικνύεται με γνώμονα και τους άλλους τομείς περιβαλλοντικής και κοινωνικής πολιτικής, σε διεθνές και κοινοτικό επίπεδο.

Ωστόσο, το Άρθρο 1 του σχεδίου νόμου σταθμίζει την προώθηση των ΑΠΕ υψηλότερα από άλλες περιβαλλοντικές παραμέτρους. Η προτεραιότητα αυτή, χωρίς να λαμβάνονται οι απαραίτητες δικλίδες ασφαλείας, δύναται να λειτουργήσει εις βάρος της προστασίας της βιοποικιλότητας, η οποία συνιστά εξίσου σημαντική προτεραιότητα της χώρας. Οι Συνθήκες για την Βιοποικιλότητα (CBD), της Βέρνης, της Βόννης και η Συνθήκη Ραμσάρ, έχουν θέσει τη βιοποικιλότητα σε θέση προτεραιότητας παγκοσμίως. Δεν είναι σύμφωνο με τις εν λόγω Συνθήκες να διευκολύνεται η προώθηση των ΑΠΕ χωρίς δικλίδες ασφαλείας για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Η «αρχή της πρόληψης» παραβιάζεται καθώς καταργούνται κομβικές διαδικασίες αδειοδότησης για έργα ΑΠΕ. Έτσι, εγκατάσταση έργων ΑΠΕ επιτρέπεται παντού κατά προτεραιότητα, χωρίς να εξασφαλίζεται η προστασία περιβαλλοντικά ευάλωτων περιοχών.

Το άρθρο 1 παραβλέπει το γεγονός ότι η προστασία του κλίματος, στην οποία σωστά αποβλέπει, εξασφαλίζεται από τη σωστή λειτουργία των οικοσυστημάτων με τις κομβικές επιδράσεις τους στον κύκλο του άνθρακα. Η διατήρηση των δασών και των οικοτόπων, οι οποίοι απορροφούν και το μεγαλύτερο μέρος του διοξειδίου το άνθρακα, **είναι η σημαντικότερη δικλίδα ασφαλείας της Ελλάδας απέναντι στην κλιματική αλλαγή.**

Είναι τέλος ευρέως γνωστό ότι οι ΑΠΕ αποτελούν μέρος της λύσης της κλιματικής αλλαγής. Καθοριστικό παράγοντα παίζει η πολιτική που θα ακολουθήσει η χώρα για τη μείωση των εκπομπών της. Σύμφωνα λοιπόν με την αρχή της πρόληψης, η **εξοικονόμηση ενέργειας και η αύξηση ενεργειακής αποδοτικότητας** θα έπρεπε να είναι ο απώτερος στόχος για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Προτείνουμε να

προστεθεί παράγραφος στο άρθρο 1 η οποία θα θέτει ως εθνικό στόχο την μείωση της κατανάλωσης ενέργειας.

Άρθρο 2 Άδεια Παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α.

1. Η παράγραφος 1 του άρθρου 3 του ν. 3468/2006 αντικαθίσταται ως εξής:
- «1. Για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α απαιτείται σχετική άδεια. Η άδεια αυτή χορηγείται από τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (Ρ.Α.Ε.) με βάση τα παρακάτω κριτήρια:
- [...]
- ε) Της ωριμότητας της διαδικασίας υλοποίησης του έργου, όπως αυτή προκύπτει από μελέτες που έχουν εκπονηθεί, γνωμοδοτήσεις αρμόδιων υπηρεσιών, καθώς και από άλλα συναφή στοιχεία.
- [...]
- θ) Της συμμόρφωσης με τα κριτήρια του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Α.Π.Ε. (ΚΥΑ 49828/2008 ΦΕΚ 2464Β') όπως αυτό ισχύει κατά περίπτωση, τα οποία ελέγχονται από τη Ρ.Α.Ε. σύμφωνα με το πλαίσιο αυτό, προκειμένου να εξασφαλίζεται κατ' αρχήν η προστασία του περιβάλλοντος.»

5

1.ε)

Η διάταξη είναι ασαφής δεδομένου ότι δεν υπάρχει υποχρέωση εκπόνησης μελέτης πριν από την αίτηση άδειας παραγωγής. Πρέπει να διευκρινιστεί σε ποιές μελέτες αναφέρεται το άρθρο αυτό και με ποιό σκοπό και μέσα σε ποιά πλαίσια εκπονούνται αυτές.

1.θ)

Η διάταξη αυτή δίνει έμφαση στα κριτήρια του Χωροταξικού Πλαισίου το οποίο, εκτός από το γεγονός ότι σε μεγάλο βαθμό αποδυναμώνεται από τις τροποποιήσεις του εν λόγω σχεδίου νόμου, δεν υπερέχει επίσης των Κοινοτικών Οδηγιών.

Στο Άρθρο 2 πρέπει να ενσωματωθούν οι κατευθύνσεις και οι υποχρεώσεις που προκύπτουν από την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τους Οικότοπους, την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ για τα Άγρια Πτηνά και την Οδηγία 97/11/ΕΚ για την Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Αποτελούν κομβικές Οδηγίες για την προστασία της φύσης και την εφαρμογή της αρχής της πρόληψης. Να προστεθεί το εδάφιο:

«Της προστασίας του περιβάλλοντος, σύμφωνα με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ για τα Άγρια Πουλιά και 92/43/ΕΕ για τους Οικότοπους, όπως και το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Α.Π.Ε..»

2. Η παράγραφος 2 του άρθρου 3 του ν.3468/2006, όπως ισχύει, τροποποιείται ως εξής:
- «2. Η Ρ.Α.Ε. πριν την απόφασή της επί της χορήγησης ή μη της άδειας παραγωγής κατά την παράγραφο 1, συνεργάζεται με τον Διαχειριστή του Συστήματος ή του Δικτύου ή των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών για τον καταρχάς καθορισμό του τρόπου και του σημείου σύνδεσης του σταθμού με το Σύστημα ή το Δίκτυο. Ο καθορισμός αυτός γίνεται με βάση σύντομη προκαταρκτική μελέτη, η οποία εκπονείται από τον αρμόδιο Διαχειριστή εντός διαστήματος 15 ημερών και περιγράφει συνοπτικά τα αναγκαία έργα σύνδεσης του σταθμού με βάση τις θεωρητικές υποθέσεις ότι ο σταθμός πρόκειται να συνδεθεί άμεσα και ότι υφίσταται διαθέσιμος ηλεκτρικός χώρος για τη σύνδεση αυτή. Η ως άνω μελέτη δεν συνεπάγεται δέσμευση του Διαχειριστή ή της Ρ.Α.Ε. για την ύπαρξη διαθέσιμου ηλεκτρικού χώρου κατά τη χορήγηση της Προσφοράς Σύνδεσης.
- Η Ρ.Α.Ε. εξετάζει αν πληρούνται τα κριτήρια των περιπτώσεων α'-θ' της παραγράφου 1 και αποφασίζει για τη χορήγηση ή μη της άδειας παραγωγής εντός δύο (2) μηνών από τη γνωστοποίηση, σε αυτήν, της δημοσίευσης της αίτησης κατά τα οριζόμενα στην απόφαση που εκδίδεται σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 3 του άρθρου 5, εφόσον ο φάκελος της αίτησης είναι πλήρης ή από τη συμπλήρωση του φακέλου, όταν αυτός συμπληρώνεται μετά τη γνωστοποίηση, σύμφωνα με την ίδια απόφαση.
- Η Ρ.Α.Ε. κοινοποιεί την απόφασή της στον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ο οποίος, αυτεπαγγέλτως ή μετά από προσφυγή του ενδιαφερομένου ή τρίτου έχοντος έννομο συμφέρον, δύναται εντός αποκλειστικής προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερολογιακών ημερών από την υποβολή σε αυτόν της απόφασης της Ρ.Α.Ε. να την ακυρώσει αιτιολογημένα.
- Κατά το ανωτέρω χρονικό διάστημα αναστέλλεται η διαδικασία αδειοδότησης».

Το δίκτυο γραμμών σύνδεσης των εγκαταστάσεων μπορεί να προκαλέσει αρνητικές επιπτώσεις τόσο στα δάση και σε ορισμένα είδη που εξαρτώνται από τους σχετικούς οικοτόπους όσο και σε συγκεκριμένα είδη πουλιών. Η σύντομη προκαταρκτική μελέτη που προβλέπεται από το σχέδιο νόμου δεν συμβάλλει στην επαρκή εκτίμηση των επιπτώσεων αυτών, καθώς:

- i) Το περιεχόμενο μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων καθορίζεται ήδη από την Οδηγία 97/11/ΕΚ³, όπως έχει ενσωματωθεί στην εθνική νομοθεσία⁴. Το Άρθρο ορίζει σαφώς ένα ελαστικότερο περιεχόμενο για τη «σύντομη προκαταρκτική μελέτη», την οποία ο επενδυτής οφείλει να εκπονήσει, παραβιάζοντας έτσι την Οδηγία. Το περιεχόμενο των ΜΠΕ δεν είναι δυνατόν να επανακαθορίζεται κατ' εξαίρεση για τις ΑΠΕ.
- ii) Δεν προβλέπεται η εξέταση εναλλακτικών λύσεων για τις γραμμές σύνδεσης και τους υποσταθμούς. Η εξέταση εναλλακτικών λύσεων επιβάλλεται από το Άρθρο 6 της

³ Το άρθρο 5 παρ. 3 της Οδηγίας προβλέπει σχετικά: « Οι πληροφορίες οι οποίες παρέχει ο κύριος του έργου σύμφωνα με την παράγραφο 1 περιλαμβάνουν τουλάχιστον:- τη θέση, το σχεδιασμό και το μέγεθος του έργου, - περιγραφή των μέτρων που προβλέπονται προκειμένου να αποφευχθούν, να μειωθούν και, ει δυνατόν, να επανορθωθούν σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις,- τα απαραίτητα στοιχεία για την εξακρίβωση και την εκτίμηση των κυριότερων περιβαλλοντικών επιπτώσεων του έργου,- σύνοψη των κύριων εναλλακτικών λύσεων που μελετά ο κύριος του έργου και υπόδειξη των κύριων λόγων της επιλογής του, λαμβανομένων υπόψη των επιπτώσεων στο περιβάλλον,- μη τεχνική περίληψη των πληροφοριών που αναφέρονται στις προηγούμενες περιπτώσεις.»

⁴ ν.1650/1986, όπως τροποποιήθηκε με το ν. 3010/2002 και ΚΥΑ που εκδόθηκαν για τη συγκεκριμενοποίηση και εφαρμογή των διατάξεών του.

Οδηγίας 92/43 και την εθνική νομοθεσία ιδίως όταν πρόκειται για έργα που δύναται να επηρεάσουν περιοχές Natura 2000.

- iii) Η κατάργηση των διαδικασιών εκπόνησης ΜΠΕ **καταλύει εντέλει την αρχή της πρόληψης**. Η εκπόνηση ΜΠΕ αποβλέπει ουσιαστικά στη διαμόρφωση των χαρακτηριστικών του έργου με γνώμονα το υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και ο επανακαθορισμός των διαδικασιών ως «συνοπτικών» δεν μπορεί να εγγυηθεί το υψηλό αυτό επίπεδο.
- iv) Η «σύντομη προκαταρκτική μελέτη» δεν είναι δυνατόν να εκπληρώσει την υποχρέωση της «δέουσας εκτίμησης» των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός έργου ή των συνοδών του έργων, και ειδικά εντός των περιοχών Natura 2000. Η «δέουσα εκτίμηση» προβλέπεται από την παράγραφο 3 α) του άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ⁵. Η έννοια της «δέουσας εκτίμησης» που προβλέπει η διάταξη αυτή της Οδηγίας, δεν προσδιορίζεται μεν στην Οδηγία, έχει εξειδικευθεί όμως από τη νομολογία του Δικαστηρίου. Πιο συγκεκριμένα, η εκτίμηση αυτή πρέπει να διενεργείται κατά τρόπο ώστε οι αρμόδιες αρχές να μπορούν να βεβαιωθούν ότι ένα σχέδιο δεν πρόκειται να έχει επιβλαβείς συνέπειες για την ακεραιότητα του οικείου τόπου. Πρέπει δε να αποκλεισθεί η διατήρηση, από επιστημονική άποψη, οποιασδήποτε εύλογης αμφιβολίας⁶. Είναι σαφές ότι οι διαδικασίες που θεσπίζει η παράγραφος αυτή δεν εξυπηρετούν ανάλογο στόχο.

5. Η παράγραφος 5 του άρθρου 3 του ν.3468/2006, όπως ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής:
 «5. Η άδεια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α. μπορεί να τροποποιείται με απόφαση της Ρ.Α.Ε., ύστερα από σχετική αίτηση του κατόχου της. Η άδεια παραγωγής τροποποιείται σε περίπτωση μεταβολής των στοιχείων της που αναφέρονται στην παράγραφο 3, πλην του στοιχείου της περίπτωσης ε' της παραγράφου αυτής.

Δεν απαιτείται τροποποίηση της άδειας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας:

- α) Αν η Εγκατεστημένη Ισχύς ή η Μέγιστη Ισχύς Παραγωγής σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που συνδέεται με το Σύστημα ή το Δίκτυο, αυξηθεί για μια ή περισσότερες φορές μέχρι δέκα τοις εκατό (10%) συνολικά σε σχέση με την αρχική άδεια, χωρίς από την αύξηση αυτή να επέρχεται μεταβολή του γηπέδου άλλη εκτός από τη μείωση του εμβαδού του. Στην περίπτωση αυτή, η άδεια εγκατάστασης που προβλέπεται στο άρθρο 8 τροποποιείται, μετά από επαναδιατύπωση των όρων σύνδεσης του σταθμού από τον Διαχειριστή του Συστήματος ή του Δικτύου. Οι διατάξεις αυτές δεν εφαρμόζονται στις περιπτώσεις σταθμών που εντάσσονται σε ειδικό πρόγραμμα ή καθεστώς, καθώς και για περιοχές με κορεσμένα δίκτυα. Οι περιοχές με κορεσμένα δίκτυα και η δυνατότητα απορρόφησης ισχύος για τις περιοχές αυτές, διαπιστώνονται με απόφαση της ΡΑΕ, μετά από εισήγηση του Διαχειριστή του Συστήματος ή του Δικτύου. Η απόφαση αυτή δημοσιοποιείται με επιμέλεια της ΡΑΕ στο διαδίκτυο ή με οποιονδήποτε άλλον πρόσφορο τρόπο.

⁵ Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 3 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, «κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του[...]».

⁶ Αποφάσεις της 7.9.2004, *Waddenvereniging και Vogelbeschermingsvereniging*, C-127/02, Συλλ.2004, σελ. I-7405, σκ.34, στο εξής: απόφαση *Waddenzee* · της 26.10.2006, Επιτροπή/Πορτογαλία, C-239/04, Συλλ.2006, σελ. I-10183, σκ.19, στο εξής: απόφαση *Castro Verde* · της 20.9.2007, Επιτροπή/Ιταλία, C-304/05, Συλλ.2007, σελ. I-7495, σκ.56.

5. α)

Η διάταξη αυτή επιτρέπει την αύξηση της πυκνότητας των ανεμογεννητριών στο γήπεδο εγκατάστασης μέχρι και 10%, χωρίς την προηγούμενη εκπόνηση μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η ρύθμιση στηρίζεται στην παραδοχή ότι η μόνη επίπτωση στο περιβάλλον προκύπτει από την έκταση του γηπέδου. Όμως, και η πυκνότητα των ανεμογεννητριών παίζει καθοριστικό ρόλο στις δυσμενείς επιδράσεις που θα υποστούν τα άγρια πουλιά. Επομένως, η αύξηση της πυκνότητας ενέχει για την ορνιθοπανίδα κίνδυνο, ο οποίος πρέπει και να εκτιμάται επαρκώς σε ευάλωτες περιοχές και για συγκεκριμένα ευάλωτα είδη.

8

δ) Αν από τις επερχόμενες μεταβολές των στοιχείων της άδειας παραγωγής που ορίζονται στην παράγραφο 3 δεν επηρεάζεται η αξιολόγηση των κριτηρίων που προβλέπονται στην παράγραφο 1.

Με την απόφαση που εκδίδεται σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 3 του άρθρου 5, μπορεί να ορίζονται πρόσθετες περιπτώσεις για τις οποίες δεν απαιτείται τροποποίηση της άδειας παραγωγής.

5. δ)

Η διάταξη αυτή ουσιαστικά επιτρέπει οποιαδήποτε αλλαγή στο μέγεθος του έργου και μπορεί να οδηγήσει σε καταστρατήγηση των προηγούμενων διατάξεων, οι οποίες ήδη δεν προβλέπουν επαρκείς δικλείδες ασφαλείας για την προστασία της βιοποικιλότητας. Οποιαδήποτε αλλαγή του έργου που αφορά το μέγεθος και κατ' επέκταση τη θέση τους πρέπει να επιτρέπεται μόνο μετά από σχετική μελέτη. Επίσης, πρέπει να εισαχθεί διάταξη για την άσκηση ειδικής διοικητικής προσφυγής κατά των αποφάσεων της διοίκησης η οποία δύναται να εκτιμήσει μη νόμιμα ότι δεν επηρεάζονται τα κριτήρια της παραγράφου 1 του άρθρου 2.

7. Η παράγραφος 8 του άρθρου 3 του ν.3468/2006, όπως ισχύει, τροποποιείται ως εξής:

«8. Η χορήγηση άδειας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α. δεν απαλλάσσει τον κάτοχό της από την υποχρέωση λήψης άλλων αδειών ή εγκρίσεων που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία, όπως η έγκριση περιβαλλοντικών όρων και οι άδειες εγκατάστασης και λειτουργίας. Η χορήγηση άδειας παραγωγής αποτελεί προϋπόθεση της υποβολής αιτήματος για τη χορήγηση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (Ε.Π.Ο.). Πριν από τη χορήγηση της άδειας παραγωγής, οι αρμόδιες υπηρεσίες υποχρεούνται να εξετάζουν αιτήσεις ενδιαφερομένων για την έκδοση γνωμοδοτήσεων σχετικών με την εγκατάσταση σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, που απαιτούνται στο πλαίσιο της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.»

Η διάταξη αυτή δεν εναρμονίζεται με την Οδηγία 97/11/ΕΚ⁷. Ουσία της οδηγίας αποτελεί η διαμόρφωση των χαρακτηριστικών του έργου, στο σύνολό τους, με γνώμονα την

⁷ Οδηγία 97/11/ΕΚ του Συμβουλίου της 3ης Μαρτίου 1997 περί τροποποίησης της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον.

προστασία του περιβάλλοντος. Με την αποσύνδεση της περιβαλλοντικής αδειοδότησης από την άδεια παραγωγής, η οποία εγκρίνει και τα βασικά χαρακτηριστικά του έργου που δύναται να επηρεάσουν το περιβάλλον (μέγεθος, θέση κ.λπ.), οι βασικές παράμετροι του έργου έχουν καθοριστεί και δεν τίθενται υπό διαμόρφωση. Κατ' επέκταση η λειτουργικότητα της εκπόνησης ΜΠΕ σχετικοποιείται.

9. Το άρθρο 4 του ν. 3468/2006, όπως ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Εξαιρούνται από την υποχρέωση λήψης άδειας παραγωγής ή άλλης διαπιστωτικής απόφασης πρόσωπα που παράγουν ηλεκτρική ενέργεια από σταθμούς, οι οποίοι εγκαθίστανται σε ακίνητο, το οποίο ανήκει κατά κυριότητα ή βρίσκεται στη νόμιμη κατοχή των προσώπων αυτών, για όσο χρόνο τα πρόσωπα αυτά είναι κύριοι ή νόμιμοι κάτοχοι, εφόσον η ηλεκτρική ενέργεια παράγεται από εγκαταστάσεις Α.Π.Ε. που χαρακτηρίζονται από την κείμενη νομοθεσία ως μη οχλούσες ή χαμηλής όχλησης δραστηριότητες. Εξαιρούνται, επίσης από την υποχρέωση λήψης άδειας παραγωγής ή άλλης διαπιστωτικής απόφασης οι σταθμοί Σ.Η.Θ.Υ.Α. με εγκατεστημένη ηλεκτρική ισχύ μικρότερη ή ίση των πενήντα (50) KW_e , καθώς και οι αυτόνομοι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α. οι οποίοι δεν συνδέονται στο Σύστημα ή στο Δίκτυο, με Εγκατεστημένη Ισχύ μικρότερη ή ίση των πέντε (5) MW_e .

9

Η διάταξη αυτή εξαιρεί από τις διαδικασίες αδειοδότησης τις εγκαταστάσεις ΑΠΕ όταν: α) ο αιτών είναι κάτοχος γης, και β) η εγκατάσταση ανήκει στην κατηγορία μη οχλούσας ή χαμηλής όχλησης δραστηριότητα. Ως προς τους αιολικούς σταθμούς, χαμηλής όχλησης θεωρούνται τα έργα ισχύος από 20 έως 700kW, ενώ μη οχλούσες θεωρούνται οι εγκαταστάσεις με ισχύ λιγότερη από 20Mw⁸. Η διάταξη αυτή κρίνεται εξ' αρχής **θετική**, καθώς αποσυμφορίζει τις γραφειοκρατικές διαδικασίες και επιταχύνει την εγκατάσταση αιολικών πάρκων προωθεί τις ανεμογεννήτριες μικρής και τοπικής κλίμακας. Παρόλα αυτά, θα πρέπει να οριστεί ένα ανώτατο όριο πυκνότητας των ανεμογεννητριών ανά km^2 .

⁸ Απόφαση υπ' αριθ. 19500/4-11-2004 ΦΕΚ 1671/Β/2004: «Τροποποίηση και συμπλήρωση της ΚΥΑ 13727/724/2003 ως προς την αντιστοιχισή των δραστηριοτήτων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με τους βαθμούς όχλησης που αναφέρονται στην πολεοδομική νομοθεσία»

Άρθρο 3 Διατάξεις για την άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας

1. Στο τέλος του στοιχείου στ' της παραγράφου 6 του άρθρου 4 του ν.1650/1986 (ΦΕΚ 160Α'), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν.3010/2002 (ΦΕΚ 91Α'), προστίθενται εδάφια ως ακολούθως :

«Προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση δεν απαιτείται για τους υβριδικούς σταθμούς και τους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Στις περιπτώσεις αυτές, κατά τη διαδικασία έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων θα εξετάζονται κατ' ελάχιστον η συμβατότητα της δραστηριότητας προς τις απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος, η συμβατότητα της δραστηριότητας προς τις εκάστοτε υφιστάμενες κατευθύνσεις του χωροταξικού σχεδιασμού, οι εναλλακτικές λύσεις συμπεριλαμβανομένης της μηδενικής και θα τηρούνται όλες οι απαιτήσεις της κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας για την ενημέρωση και συμμετοχή του κοινού στην διαδικασία εγκρίσεως του οικείου σχεδίου.»

10

Η κατάργηση της προκαταρκτικής μελέτης θα μπορούσε να συνιστά θετικό βήμα προς τη μείωση του χρόνου αδειοδότησης των έργων. Παρόλα αυτά, επειδή το σχέδιο νόμου αποσυνδέει εντελώς την άδεια παραγωγής από την περιβαλλοντική αδειοδότηση η συντόμευση των διαδικασιών Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων, είναι χρήσιμο να μην συνδυασθεί και με την κατάργηση της προκαταρκτικής μελέτης. Αυτό θα εξασφαλίσει επαρκή χρόνο για την έγκαιρη ενημέρωση των πολιτών, αλλά και θα δώσει ευκαιρίες για έγκαιρο ανασχεδιασμό του έργου σε περίπτωση που απειλείται η βιοποικιλότητα. Προτείνουμε **η εκπόνηση και κατάθεση ΜΠΕ να μεταφερθεί νωρίτερα στην διαδικασία αδειοδότησης του έργου, είτε πριν, είτε παράλληλα της διαδικασίας έκδοσης άδειας παραγωγής.**

Επίσης, κατά τη διαδικασία ΕΠΟ η προτεινόμενη διάταξη θέτει νέα ελάχιστα κριτήρια για την έγκριση, παραβιάζοντας την Οδηγία 97/11/ΕΚ. Η Οδηγία ορίζει το ελάχιστο περιεχόμενο των ΜΠΕ το οποίο η χώρα οφείλει να προβλέπει στην εθνική της νομοθεσία. Ο προσδιορισμός πρόσθετων στοιχείων για τις εγκρίσεις ΜΠΕ μειώνει το επίπεδο προστασίας της βιοποικιλότητας κατά παραβίαση της Κοινοτικής Νομοθεσίας.

2. Το άρθρο 8 του ν. 3468/2006, όπως ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής :

«Άρθρο 8

1. Για την εγκατάσταση ή επέκταση σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α., απαιτείται σχετική άδεια. Η άδεια αυτή εκδίδεται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, εντός των ορίων της οποίας εγκαθίσταται ο σταθμός, για όλα τα έργα για τα οποία αρμόδιος για την περιβαλλοντική αδειοδότηση είναι ο Νομάρχης ή ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1650/1986 (ΦΕΚ 160Α'), όπως ισχύει, και τις κανονιστικές πράξεις που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότησή του.

Η άδεια εγκατάστασης εκδίδεται εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) εργάσιμων ημερών από την ολοκλήρωση της διαδικασίας ελέγχου των δικαιολογητικών. Ο έλεγχος αυτός πρέπει σε κάθε περίπτωση να έχει ολοκληρωθεί εντός διαστήματος τριάντα (30) εργάσιμων ημερών από την κατάθεση της σχετικής αίτησης. Αν δεν εκδοθεί η άδεια εντός του ανωτέρω διαστήματος, ο αρμόδιος Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας εκδίδει διαπιστωτική πράξη, στην οποία παρατίθεται ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία για την αδυναμία εκδόσεως της άδειας. Η πράξη αυτή με όλον τον φάκελο διαβιβάζεται στον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ο οποίος αποφασίζει για την έκδοση της άδειας εγκατάστασης εντός τριάντα (30) ημερών από την παραλαβή των ανωτέρω εγγράφων.

11

Η τροποποίηση αυτή καταργεί τη ρύθμιση του ν. 3468/2006, η οποία επιβάλλει την αδειοδότηση των έργων ΑΠΕ εντός των προστατευόμενων περιοχών. Έτσι δεν προβλέπεται περιβαλλοντική εκτίμηση των επιπτώσεων η οποία οφείλει να είναι αυστηρή για τις περιοχές αυτές.

4α. Για την έκδοση της απόφασης Ε.Π.Ο. υποβάλλεται ο φάκελος και η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων (Μ.Π.Ε.) στην αρμόδια για την περιβαλλοντική αδειοδότηση αρχή. Ο φάκελος θεωρείται πλήρης, εάν εντός είκοσι (20) ημερών από την υποβολή του δεν ζητηθούν εγγράφως από τον ενδιαφερόμενο συμπληρωματικά στοιχεία. Η αναζήτηση συμπληρωματικών στοιχείων από την αρμόδια αρχή είναι δυνατή μία μόνον φορά. Η αρχή εξετάζει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τα προτεινόμενα μέτρα πρόληψης και αποκατάστασης και εκδίδει την απόφασή της επί της Ε.Π.Ο. μετά από γνώμη του οικείου Νομαρχιακού Συμβουλίου, εφόσον απαιτείται, εντός τεσσάρων (4) μηνών από τον χρόνο που ο φάκελος και η Μ.Π.Ε. θεωρήθηκαν πλήρεις. Ειδικά, στην περίπτωση έργων της υποκατηγορίας 3 της δεύτερης (Β') κατηγορίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης, που κατατάσσονται από τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας στην υποκατηγορία 4 της δεύτερης κατηγορίας (Β') , η απόφαση Ε.Π.Ο. εκδίδεται από το Νομάρχη εντός δύο (2) μηνών από τη διαβίβαση σε αυτόν του σχετικού φακέλου.

4.α)

Η διάταξη αυτή παραβιάζει την Οδηγία 97/11/ΕΚ, αφού εισάγει τεκμήριο πληρότητας του φακέλου της ΜΠΕ, εάν έχουν παρέλθει 20 μέρες από την υποβολή του. Πλήρης είναι όμως ο φάκελος όταν η ΜΠΕ περιέχει όλα τα στοιχεία που αποτελούν το περιεχόμενό της με βάση το άρθρο 5 της παραπάνω Οδηγίας. Σημειώνεται επίσης ότι η προθεσμία 20 ημερών για αναζήτηση συμπληρωματικών στοιχείων από την αρμόδια αρχή, μία μόνο φορά, αποτελεί ιδιαίτερα μικρή προθεσμία.

β. Οι κατά νόμο προβλεπόμενες γνωμοδοτήσεις, οι οποίες εκδίδονται στο πλαίσιο της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων Α.Π.Ε., περιορίζονται αποκλειστικά στα θέματα αρμοδιότητας κάθε γνωμοδοτούντος φορέα και στην τήρηση των όρων και προϋποθέσεων χωροθέτησης που προβλέπονται στο κατ' άρθρο 7 του ν. 2742/1999 (ΦΕΚ 207Α') εκδοθέν Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, όπως ισχύει κατά περίπτωση. Οι αρμόδιες αρχές για την έκδοση Ε.Π.Ο. ελέγχουν το περιεχόμενο των ανωτέρω γνωμοδοτήσεων ως προς τη συμβατότητά του με την αρμοδιότητα των αρχών ή φορέων που γνωμοδοτούν. Σε περίπτωση διαπίστωσης ασυμφωνίας μεταξύ αυτών, οι γνωμοδοτήσεις επιστρέφονται για διόρθωση ή συμπλήρωση στις αντίστοιχες υπηρεσίες.

4. β)

Η διάταξη αυτή θεωρούμε ότι θα οδηγήσει σε αποθάρρυνση των αρμόδιων υπηρεσιών να γνωμοδοτούν. Επειδή το ζήτημα της χωροθέτησης των ΑΠΕ είναι περιβαλλοντικά και κοινωνικά ευαίσθητο, πρέπει να δίνεται και η ανάλογη δυνατότητα στις υπηρεσίες να αξιολογούν τα χαρακτηριστικά του έργου. Η ουσία των διαδικασιών γνωμοδότησης είναι η εισαγωγή ειδικής τεχνογνωσίας για τις διαφορετικές πτυχές του έργου. Ως εκ τούτου, η διαδικασία «επιστροφής» της γνωμοδότησης σε μία υπηρεσία για αλλαγή του περιεχομένου αντιβαίνει στο νόημα των διαδικασιών εσωτερικής «διαβούλευσης» μεταξύ των συναρμόδιων αρχών.

β. Στο πλαίσιο της εξέτασης ενός έργου Α.Π.Ε., συμπεριλαμβανομένων των έργων σύνδεσής του, από τις δασικές υπηρεσίες, η μορφή της υπό κρίσιν έκτασης θα προκύπτει από την εικόνα των παλαιότερων αεροφωτογραφιών που διαθέτει η δασική υπηρεσία. Ακολουθείται η διαδικασία του άρθρου 14 του ν. 998/1979, για να εξακριβωθεί η μορφή ή ο χαρακτήρας της υπό κρίσιν έκτασης.

5. β)

Η παράγραφος αυτή εμπεριέχει δύο διαφορετικές διαδικασίες για τον προσδιορισμό του δασικού ή μη χαρακτήρα της έκτασης όπου πρόκειται να γίνει η εγκατάσταση. Πρώτον, αναφέρεται ότι η μορφή της έκτασης προκύπτει από παλαιότερες αεροφωτογραφίες της Δασικής Υπηρεσίας. Δεύτερον, αναφέρεται ότι προκύπτει από το άρθρο 14 του ν. 998/1979, ο οποίος προβλέπει πάντως ότι όλες οι αεροφωτογραφίες πρέπει να αξιοποιούνται για να κριθεί η μορφή της έκτασης. Επομένως, πρέπει να αποσαφηνισθεί ότι η διαδικασία που ακολουθείται σε αυτή την περίπτωση είναι η δεύτερη, καθώς αυτή ισχύει για τον χαρακτηρισμό ή μη όλων των εκτάσεων από τις αρμόδιες Δασικές Αρχές, εφόσον δεν έχει καταρτισθεί δασολόγιο.

Άρθρο 8 Τροποποίηση διατάξεων για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής

1. Ο τίτλος του άρθρου 8 του ν.1650/1986 (ΦΕΚ Α'160/1986), όπως ισχύει, τροποποιείται σε «Μέτρα για την προστασία του κλίματος και της ατμόσφαιρας» και προστίθεται παράγραφος 1, με αναρίθμηση των υπολοίπων, ως εξής:

«1. Με τη θέσπιση των κατάλληλων μέτρων προωθούνται, κατά προτεραιότητα σε σχέση με τις τοπικές επιπτώσεις, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ως μέσο για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, την προστασία της ατμόσφαιρας, τον βιώσιμο ενεργειακό εφοδιασμό της χώρας, την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης και τη βιώσιμη αξιοποίηση των πηγών του εθνικού πλούτου.»

Η προσθήκη της παραγράφου αυτής στον ν. 1650/86 είναι κατ' αρχήν θετική. Παρόλα αυτά αποδίδει αδικαιολόγητα στην προώθηση των ΑΠΕ «προτεραιότητα» σε σχέση με τις τοπικές συνέπειες. Τούτο αποτελεί λανθασμένη αντίληψη για το πώς η φύση επηρεάζεται τοπικά και πώς οι συναφείς επιδράσεις σωρεύονται σε εθνικό επίπεδο. Η εντατική και λανθασμένα χωροθετημένη εγκατάσταση ΑΠΕ σε όλη την Ελλάδα δύναται να έχει πολύ σοβαρές σωρευτικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Με βάση το άρθρο 2 της ΚΥΑ ενσωμάτωσης της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ⁹ ως «σχέδια και προγράμματα» νοούνται αυτά «[...]που εκπονούνται από μια δημόσια αρχή προκειμένου να εγκριθούν, μέσω νομοθετικής διαδικασίας, από το Κοινοβούλιο ή την Κυβέρνηση¹⁰», ενώ τα σχέδια που εφαρμόζονται εν μέρει εντός του δικτύου Natura 2000¹¹ επίσης ανήκουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας. Ως εκ τούτου για το προτεινόμενο σχέδιο νόμου του οποίου η εφαρμογή ενδέχεται να προκαλέσει σημαντικές τοπικές και εν τέλει σωρευτικές επιπτώσεις στα ενδιαιτήματα των άγριων πουλιών σε εθνικό επίπεδο, πρέπει να εκπονηθεί Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Αυτό προβλέπεται άλλωστε και από τον σκοπό τη σχετικής Οδηγίας:

«στο πλαίσιο μιας ισόρροπης ανάπτυξης, να ενσωματώνεται η περιβαλλοντική διάσταση πριν την υιοθέτηση σχεδίων και προγραμμάτων, με την θέσπιση των αναγκαίων μέτρων, όρων και διαδικασιών για την αξιολόγηση και εκτίμηση των επιπτώσεων που ενδέχεται να έχουν στο περιβάλλον και να προωθείται έτσι η αειφόρος ανάπτυξη και μία υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος.»

Θεωρούμε **απαραίτητη την εκπόνηση Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων** για το νόμο αυτό ο οποίος χωροθετεί μία βιομηχανική δραστηριότητα σε εθνικό επίπεδο.

⁹ Οδηγία 2001/42/ΕΚ «σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2001.

¹⁰ ΚΥΑ 107017/28.8.2006 (ΦΕΚ 1225 Β'/5.9.2006).

¹¹ Εδάφιο 1 β) άρθρο 3 ΚΥΑ 107017/28.8.2006 (ΦΕΚ 1225 Β'/5.9.2006).

2. Στο άρθρο 19 του ν.1650/1986 προστίθεται νέα παράγραφος 6, ως εξής:

«6. Κατ' εξαίρεση των διατάξεων του παρόντος άρθρου είναι δυνατό να επιτρέπεται ειδικά η εγκατάσταση σταθμών από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για αυτοπαραγωγή σε όλες τις περιοχές των παραγράφων 3 και 4 του άρθρου 18, ως μέσο για την προστασία του κλίματος, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που θα καθορίζονται στα πλαίσια της έγκρισης περιβαλλοντικών όρων του σταθμού, εφόσον λαμβάνεται μέριμνα για τη διατήρηση του προστατευτέου αντικείμενου της περιοχής μέσω της λήψης αντισταθμιστικών μέτρων ή σταθμίζεται με επιστημονικά επαρκή κριτήρια το επιδιωκόμενο όφελος σε σχέση με την πιθανή απώλεια προστατευτέου αντικείμενου, η οποία σε κάθε περίπτωση πρέπει να είναι ελάχιστη. Ειδικά, απαγορεύεται η κατά ανωτέρω εγκατάσταση σταθμών από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε περιοχές απολύτου προστασίας της φύσης, όταν στην οικεία ειδική περιβαλλοντική μελέτη μόνο για αυτοπαραγωγή έχει τεκμηριωθεί ανά τεχνολογία και μέγεθος σταθμών Α.Π.Ε. η μη αντιστρεπτή επίπτωσή τους στο προστατευτέο αντικείμενο».

Αντικαθίσταται το άρθρο 19 του ν. 1650/1986, προβλέποντας την εγκατάσταση ΑΠΕ σε: Περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης, Περιοχές προστασίας της φύσης, Εθνικά Πάρκα, Προστατευόμενους φυσικούς σχηματισμούς, προστατευόμενα τοπία και στοιχεία του τοπίου και Περιοχές οικοανάπτυξης (παράγραφος 3 του άρθρου 18). Η τροποποίηση αυτή συνιστά σημαντική εξαίρεση από το άρθρο 19 του ν. 1650/1986, σε βαθμό που να καθιστά το σχέδιο νόμου **αντισυνταγματικό, αλλά και αντίθετο στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ** για τους εξής λόγους:

- i) Επιτρέπει την χωροθέτηση ΑΠΕ σε περιοχές απολύτου προστασίας της φύσης όπου και «*απαγορεύεται κάθε δραστηριότητα. Κατ' εξαίρεση μπορεί να επιτρέπονται σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις του οικείου κανονισμού η διεξαγωγή επιστημονικών ερευνών και η εκτέλεση εργασιών που αποσκοπούν στη διατήρηση των χαρακτηριστικών τους, εφόσον εξασφαλίζεται υψηλός βαθμός προστασίας*». Είναι σαφές ότι με την εγκατάσταση ΑΠΕ εντός των ευαίσθητων αυτών περιοχών δεν εξασφαλίζεται υψηλός βαθμός προστασίας και το κράτος δεν εκπληρώνει την υποχρέωσή του να προστατέψει το φυσικό περιβάλλον όπως προβλέπει το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος.
- ii) Η λήψη προληπτικών μέτρων για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος συνιστά συνταγματική υποχρέωση του Κράτους με βάση το άρθρο 24 παρ. 1 Συντ. Το σχέδιο νόμου **καταργεί οποιεσδήποτε διαδικασίες πρόληψης βλάβης**. Να σημειωθεί ότι υπάρχουν πλήθος περιοχών για τις οποίες δεν έχει εκπονηθεί ΕΠΜ, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό των ΕΠΜ που εκκρεμούν για έγκριση δεν είναι επικαιροποιημένες με στοιχεία για την «ανεπιστρεπτή επίπτωση» των ΑΠΕ στο προστατευτέο αντικείμενο. Ως εκ τούτου, όλες οι ΕΠΜ της χώρας πρέπει να εκπονηθούν από την αρχή, πράγμα γραφειοκρατικά αδύνατο και το οποίο θα καθυστερήσει τη θεσμοθέτηση των προστατευόμενων περιοχών της χώρας μετά το 2012. Δηλαδή το έτος κατά το οποίο η Ελλάδα οφείλει να έχει ορίσει μέτρα για όλες τις περιοχές Natura 2000. Δεδομένου ότι η εκ νέου εκπόνηση των υπάρχοντων ΕΠΜ είναι ανέφικτη, το σχέδιο νόμου ουσιαστικά επιτρέπει την χωροθέτηση ΑΠΕ σε όλες τις περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης της Ελλάδας.

- iii) **Παραβλέπει τις υποχρεώσεις και τις διαδικασίες του απορρέουν από το άρθρο 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.** Όσον αφορά τις υποχρεώσεις, από τον ερμηνευτικό οδηγό της Επιτροπής και την νομολογία του Δ.Ε.Κ.,¹² προκύπτει η υποχρέωση να γίνεται η εκτίμηση της σημασίας των επιπτώσεων σε σχέση με τους στόχους διατήρησης μιας περιοχής¹³. Συναφώς, και το άρθρο 352 περ. (β) της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ προβλέπει την «β) συντήρηση και διευθέτηση σύμφωνα με τις οικολογικές απαιτήσεις των οικοτόπων που βρίσκονται στο εσωτερικό και στο εξωτερικό των ζωνών προστασίας...». Στο προτεινόμενο σχέδιο νόμου δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι λαμβάνονται υπόψη οι στόχοι διατήρησης των υφιστάμενων θεσμοθετημένων περιοχών Natura 2000.
- Όσον αφορά τις διαδικασίες που προβλέπει το άρθρο 6, εάν οι επιπτώσεις του έργου είναι αρνητικές, πρέπει να εξεταστούν πρώτα εναλλακτικές λύσεις. Ελλείψει λύσεων μόνο εάν «ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, [...] το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο». Το σχέδιο νόμου παρακάμπτει την διαδικασία αυτή, καθώς παραπέμπει απευθείας στη λήψη αντισταθμιστικών μέτρων.

Άρθρο 9 Θέματα χωροθέτησης εγκαταστάσεων ΑΠΕ

2. Για την έγκριση εγκατάστασης σταθμών Α.Π.Ε. λαμβάνονται υπόψη μόνο υφιστάμενα θεσμοθετημένα σχέδια ή εγκεκριμένες μελέτες που εναρμονίζονται με το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΦΕΚ Β' 2464/2008) και τεκμηριώνουν επαρκώς ότι έχουν λάβει μέριμνα και διασφαλίσει τη μέγιστη αξιοποίηση του διαθέσιμου δυναμικού Α.Π.Ε.. Ελλείψει τέτοιων, η έγκριση εγκατάστασης σταθμών Α.Π.Ε. γίνεται με εφαρμογή των κατευθύνσεων του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΦΕΚ Β' 2464/2008). Η κατά τα ανωτέρω εδάφια εγκατάσταση Α.Π.Ε. είναι κατ' αρχήν δυνατή, μετά από τήρηση της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης όπως κάθε φορά ισχύει, σε όλες τις περιοχές της χώρας, εκτός από:
- α) τις περιοχές που έχουν θεσμοθετηθεί ως περιοχές απολύτου προστασίας της φύσης σύμφωνα με τα άρθρα 19 και 21 του ν.1650/1986 και στην οικεία ειδική περιβαλλοντική μελέτη έχει τεκμηριωθεί ανά τεχνολογία και μέγεθος σταθμών Α.Π.Ε. η μη αντιστρεπτή επίπτωσή τους στο προστατευτέο αντικείμενο,

2. α) Ισχύουν τα σχόλια για την παράγραφο 2 του άρθρου 8.

¹² Υπόθεση C-441/03, Επιτροπή/Βασιλείο των Κάτω Χωρών, παράγραφος 23 [«η εκτίμηση πρέπει να αφορά τις επιπτώσεις του σχεδίου στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατηρήσεως του τόπου αυτού...»], C-127/02, παράγραφος 33-4.

¹³ Οδηγός ερμηνείας «Διαχείριση των Περιοχών του Δικτύου Natura 2000. Οι διατάξεις του Άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τα ενδιαίτηματα», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2000, εδάφιο 4.4.1.

Άρθρο 10

Μέτρα για τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης των κτιρίων

Το άρθρο αυτό θεωρείται «θετικό». Παρόλα αυτά πρέπει να δοθεί πολύ μεγαλύτερη έμφαση στην εξοικονόμηση ενέργειας συνολικά στο σχέδιο νόμου.

Άρθρο 13

Μεταβατικές διατάξεις

16

Στο άρθρο αυτό πρέπει να περιληφθούν ρυθμίσεις για τα ακόλουθα θέματα:

α) Τι ισχύει για την πλειονότητα των θεσμοθετημένων προστατευόμενων περιοχών των οποίων οι Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες ή τα Προεδρικά Διατάγματα ή Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις δεν περιλαμβάνουν καμία πρόβλεψη για την εγκατάσταση αιολικών πάρκων στους πυρήνες τους. Θα πρέπει επίσης να οριστεί ο τρόπος με τον οποίο θα επηρεαστούν τα νέα ΠΔ που πρόκειται να εκδοθούν για τη θεσμοθέτηση των προστατευόμενων περιοχών της Ελλάδας, μετά από την πρόσφατη νομολογία του ΣΤΕ. Οι ακυρωμένες ΚΥΑ δεν προέβλεπαν την εγκατάσταση ΑΠΕ στις περιοχές τις οποίες θεσμοθετούσαν.

β) Τι ισχύει για τις αιτήσεις οι οποίες εκκρεμούν για αξιολόγηση από την ΡΑΕ, οι οποίες αποτελούν μεγάλο μέρος των αιτήσεων. Προτείνουμε οι αιτήσεις αυτές να προχωρήσουν με

γ) Το σχέδιο νόμου πρέπει να προβλέπει διοικητική διαδικασία (ιεραρχικού) ελέγχου ως προς όλες τις αποφάσεις που εκδίδει η ΡΑΕ, ως αποφασιστικό πλέον όργανο, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς της και όχι μόνο ως προς την άδεια παραγωγής (άρθρο 2 παρ. 2 εδ. β' του σχεδίου νόμου).

δ) Είναι απαραίτητο να καθοριστούν οι προδιαγραφές για τις Ειδικές Ορνιθολογικές Μελέτες, καθώς σήμερα οι περισσότεροι μελετητές δεν τις εκπονούν με επιστημονικά ορθό τρόπο. Η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία έχει συντάξει έκθεση με «Οδηγίες για την εκπόνηση Ειδικής Ορνιθολογικής Μελέτης», την οποία και κοινοποίησε στις αρμόδιες υπηρεσίες το 2009. Προτείνουμε να υιοθετηθούν οι οδηγίες αυτές και να προστεθεί στο άρθρο 13 η εξής παράγραφος:

«Για την ορθή εκπόνηση ειδικών ορνιθολογικών μελετών, σχετικά με την εγκατάσταση και λειτουργία αιολικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στις περιπτώσεις που προβλέπει το Ειδικό Χωροταξικό Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΦΕΚ Β' 2464/2008), και για την κατάλληλη παρακολούθηση των τυχόν επιπτώσεων που ενδέχεται να προκληθούν στην ορνιθοπανίδα από την λειτουργία αιολικών πάρκων, θα αποσαφηνιστούν με Υπουργική Απόφαση οι προδιαγραφές σύνταξης των ειδικών ορνιθολογικών μελετών. Η Υπουργική Απόφαση θα εκδοθεί εντός τριών μηνών από την δημοσίευση του παρόντος Νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και θα τεθεί σε καθεστώς διαβούλευσης για τουλάχιστον ένα μήνα.»

Άλλες σημαντικές παραλείψεις

α) Απουσιάζει από το σχέδιο νόμου οποιαδήποτε διαδικασία παρακολούθησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Με βάση το άρθρο 9 της Οδηγίας 2001/42//ΕΚ οι αρχές «[...] παρακολουθούν [...] τις σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του [σχεδίου], προκειμένου, μεταξύ άλλων, να εντοπισθούν εγκαίρως απρόβλεπτες δυσμενείς επιπτώσεις και να ληφθούν τα κατάλληλα επανορθωτικά μέτρα».

β) Απουσιάζει εντελώς από το σχέδιο νόμου η υποχρέωση των επενδυτών για την απομάκρυνση των εγκαταστάσεων μετά την λήξη της λειτουργίας του Σταθμού Παραγωγής Ενέργειας.

γ) Απουσιάζει εντελώς από το σχέδιο νόμου η υποχρέωση των επενδυτών για αποκατάσταση της φύσης εντός περιοχών Natura 2000, όπως αυτή προκύπτει από το άρθρο 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Προτείνουμε το ποσοστό του **ειδικού τέλους ΑΠΕ** που αποδίδεται στο Πράσινο Ταμείο (το οποίο οφείλει να είναι μεγαλύτερο του προτεινόμενου 0,5%) να δίνεται για την αντιστάθμιση των επιπτώσεων στις περιοχές αυτές από τα αιολικά πάρκα, όπως και την αποκατάστασή τους.

δ) Τέλος, το προτεινόμενο νομοσχέδιο δεν παίρνει καμία επιπλέον μέριμνα για τους περιβαλλοντικούς όρους κατασκευής και λειτουργίας των Μικρών Υδροηλεκτρικών Έργων (ΜΥΗΕ), παρά το γεγονός ότι το προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο ήταν ελλιπές. Ως κυριότερο παράδειγμα αναφέρουμε τον ανεπαρκή ορισμό της «Οικολογικής Παροχής», παρά το γεγονός ότι η κείμενη εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία απαιτεί τον προσδιορισμό της οικολογικής παροχής ανά λεκάνη απορροής, με σκοπό την εξασφάλιση της επιβίωσης των οικοσυστημάτων. Επίσης, απαιτείται ο ορθολογικός υπολογισμός της φέρουσας ικανότητας κάθε λεκάνης απορροής σε ΜΥΗΕ, ώστε να αποφύγουμε την υπερφόρτωσή τους, όπως δυστυχώς φαίνεται να συμβαίνει αυτή τη στιγμή.

Σημείωση

Η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία έχει δημοσιεύσει εκθέσεις και γνωμοδοτήσεις οι οποίες μπορεί να φανούν χρήσιμες στη διαδικασία επανεξέτασης του σχεδίου νόμου:

1. Αναγνωστοπούλου Μ. & Μπούσμπουρας Δ. 2008. Επιπτώσεις των αιολικών πάρκων στα πουλιά. σελ 26. Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία:
http://www.ornithologiki.gr/gr/politiki/wind_effects.php
2. Θέσεις και Σχόλια της ΕΟΕ στα πλαίσια της δημόσιας διαβούλευσης για το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των Α.Π.Ε., Μάρτιος 2007: http://ornithologiki.gr/gr/politiki/wind_hos_comments.php
3. Οδηγίες για την εκπόνηση Ειδικής Ορνιθολογικής Μελέτης σχετικά με τα αιολικά πάρκα
http://ornithologiki.gr/docs/politiki/aiolika/aiolika_odigies.pdf
4. BirdLife International Position Statement on Wind Farms and Birds: Adopted by the BirdLife Birds and Habitats Directive Task Force on 9 December 2005:
http://ornithologiki.gr/gr/politiki/wind_birdlife.php
5. Χανδρινός Γ., (1992) Πουλιά στο Καρανδρινός Μ., Λεγάκις Α. Το Κόκκινο Βιβλίο των απειλούμενων Σπονδυλόζων της Ελλάδας, Ελληνική Ζωολογική Εταιρεία, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία.